

ราชดำเนินไปเยี่ยมพระชวร พระเจ้าน้อง
ยาเธอ พระองค์เจ้าศิริเสาวภาคย์ จนเวลา
เกือบ ๒ ทุ่ม จึงเสด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

ข่าวตาย

เพ็งเจ้าจอมมารคา เป็นบุตรหลวง
รัชการจางวางเถาเสลา

เมื่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ถวายตัวเป็นละครหลวง
พระราชทานเบี้ยหวัดปีละ ๕ ตำลึง ภายหลัง
เช่นเจ้าจอมอยู่งาน ได้รับพระราชทาน
เบี้ยหวัดขึ้นโดยลำดับ ตลอดมาจนเป็นเจ้า
จอมมารคา มีพระองค์เจ้าหญิงองค์หนึ่ง คือ
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้านางครวญ
อุดมก็ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดปีละ ๑๐ ซึ่ง
ครั้งนั้นในรัชกาลปัตยุบันนี้ ทาได้รับราช
การตำแหน่งไท้ไม่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
พระราชทานเบี้ยหวัดโดยมีนาคักกิตปีละ ๒ ซึ่ง
๕ ตำลึง

วันที่ ๒ มิถุนายน วันโกสินทรศก ๑๑๘
ช่วยเป็นพี่เลี้ยงข้าง หลวงวรรณกรรมคุชสวัสดิ์
รักษาแผลหายแล้ว กลับบวมแผลปวด เป็นกำลัง
ให้พระสิทธิสารรักษา อาการหายคลายไม่
ยอมไปทั้งกายเปลี่ยนให้หลวงวิเศษโอสถรักษา
ประคบยาให้รับประทาน อาการบวมค่อยคลาย

แต่ให้อาเจียนเนื่อง ๆ ยาแลอาหารวิษประ
ทานไม่ได้

วันที่ ๑๖ กันยายน ๑๐๘ ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปรักษาตัว
อยู่ที่โรงศิริราชพยาบาล แพทย์กรม
พยาบาล ได้ประคบยาให้รับประทาน
อาการค่อยคลายแล้ว กลับทรุดลง ชักหนัก
ยิ่งเขาแลเป็นลม กระตุกอยู่เนื่อง ๆ อ่อนเปลี้ย
พูดไม่ออก วันที่ ๒๘ กันยายน เวลา ๑๐ ทุ่ม
เศษ เพ็งเจ้าจอมมารคา ถึงแก่กรรม
อายุได้ ๔๖ ปี พระราชทานน้ำชำระศพ
แลหีบทองหีบเงินเกียรติยศ

วันที่ ๒๘ ได้ยกหีบศพลงเรือผ่านทองแย่ง
ไปไว้บ้านขุนพิพัฒน์กรมปลัดซ้ายกรมพระคลังสวน

หลวง นนทเกษ เจ้าท่ากรมท่าขวา
(แย้ม) เป็นบุตรหลวงศรีวิศ (ฉิม)

เดิมถวายตัวเป็นมหาดเล็กเวรฤทธิ ใน
รัชกาลที่ ๓ ตลอดมาในรัชกาลที่ ๔ จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นหลวงนนทเกษ
ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดปีละหนึ่ง ครั้งในรัช
กาลปัตยุบันนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานเบี้ยหวัดเพิ่มขึ้นอีก ๑๐ ตำลึง รวม
ซึ่ง ๑๐ ตำลึง

เมื่อเดือนสิงหาคม ๑๐๘ บัวยแปน
 โรคชราอาการให้ รัยประทานอาหารไม่ใคร่ได้
 นอนไม่ใคร่หลับ หาดมอชเลขคักคิมารักษา
 ประกอบยาให้รัยประทาน อาการทรุดลงโดยลำดับ
 วันที่ ๒ กันยายน อาการหนักลง ให้อ่อน
 เพลียไปไม่ใคร่ได้สติ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ
 เสด็จประพาสขึ้นถึงแก่กรรม อายุได้ ๗๑ ปี
 พระราชทานน้ำชำระศพพิศสลักเชิงชาย เป็น
 เกียรติยศ

พระราชทานเพลิง

วันที่ ๗ ตุลาคม ๑๐๘ เวลาเช้า
 ใค้ยกหีบศพ พระมหาคัม ปเรียญ ๔ ประโยค
 วิกุลทัศน์เทพวาราม ไปเข้าเมรุวัดสระเกษ
 เวลาบ่ายพระ ราช ทาน เพลิง ของหลวงพระ
 ราช ทาน ผ้าขาว ๑ พับ เงิน ๕๐ เพื่อ
 เครื่องพระ ราช ทาน เพลิง พร้อม

ประกาศหอรัษฎากรพิพัฒน์

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า
 จาคุภนตรีศรีกรมพระจักรพรรดิพงษ์ อธิบดี
 พระคลังมหาสมบัติ รัยพระบรมราชโอง

การเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้ประกาศแก่พระบรมวงษานุวงษ์ ข้าทูล
 ลอดองขลุ้พระบาทฝ่ายทหารพลเรือน แล
 ทวยอาณาประชาราษฎร์ทั่วทุก คนต่าง ประ
 เทศ ทั้งในกรุงแลหัวเมือง ทราบทั่วกันว่า
 เก็บเงินภาษีไม้สัก ซึ่งเก็บจากผู้
 ล่องไม้ลงมาจากป่า สำหรับจ่ายราชการแผ่นดิน
 คินนั้น เจ้าภาษีตั้งท่านเก็บเงินภาษีอยู่ที่
 เมืองไชยนาท แลในพิภคยังหาไม่ข้อความ
 ชักเงินไม่ มีผู้ขึ้นไปตั้งโรงเลื่อย ไม้
 เหนือภาษีแล้วล่องลงมา เจ้าภาษีก็เรียก
 เงินภาษีตามพิภคได้ยังไม่ได้เรียกบ้าง แล
 การตรวจตราก็ไม่ทั่วถึงตลอด จึงเป็น
 เหตุให้มีผู้คิดเอาเปรียบเงินภาษีสำหรับแผ่นดิน
 คิน ขึ้นไปตั้งโรงเลื่อย ไม้ เหนือภาษี
 ประสงค์จะไม่เสียภาษีไม้กระดานที่เลื่อยแล้ว
 ชุกชุมขึ้น
 จึงมีพระบรมราชโองการมารพระ
 บัณ จุฬสุรังสิงหนาททำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า
 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม วันโกสินทรศก ๑๐๘
 นี้ไป ให้เจ้าภาษีไม้สัก ขึ้นไปตั้งท่านตรวจ
 เก็บภาษี ที่ตำบลปากน้ำโพแขวงเมืองนคร
 สวรรค์อีกตำบลหนึ่ง แลให้เจ้าภาษีเก็บ
 เงินภาษีไม้สักแก่ผู้ซึ่งจะล่องไม้ผ่านภาษีเต็ม
 ตามพิภคตั้งต่อไปนี้